

Aktiv svetov staršev Ljubljanskih OŠ
Osnovna šola Koseze, Ledarska 23, Ljubljana
<http://www2.arnes.si/~aktivlj/>

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT
dr. Igor Lukšič, minister
Masarykova cesta 16
1000 LJUBLJANA

Ljubljana, 3. 2. 2009

ZADEVA: Pobuda za spremembo sistema meril za selekcijo učencev pri vpisu v srednje šole z omejitvijo vpisa

Spoštovani minister, dr. Igor Lukšič,

S strani Aktiva svetov staršev ljubljanskih osnovnih šol bi vas radi seznanili z globokim nezadovoljstvom staršev glede veljavnih meril za selekcijo učencev pri vpisu v srednje šole z omejitvijo vpisa.

Navedeni sistem meril je praktično diametralno nasproten tistemu, ki je bil dolgo v rabi (v osemletki in prehodnem obdobju uvajanja devetletke) brez večjih nesoglasij ali težav. Obenem so merila zelo drugačna tudi od predloga delovne skupine, v katero je šolski minister maja 2005 ob predstavnikih dveh direktoratskih, srednjih šol in državnega izpitnega centra imenoval tudi predstavnika regionalnih aktivov svetov staršev OŠ. Šlo je torej za hitro uvedbo velike spremembe šolskega sistema, brez predstavitve strokovnih argumentov in analiz, brez konsenza stroke in brez upoštevanja nasprotnih mnenj poznavalcev šolske prakse, zato niso presenetili številni zapleti in javni izrazi nestrinjanja ob prvi uporabi novih meril.

Kljub nekaterim pomembnim popravkom meril v letu 2006 smo prepričani, da veljavna rešitev ne predstavlja dobre osnove za oblikovanje trajnejšega sistema meril. Upoštevati je namreč potrebno, da je motivacija osnovnošolcev za vpis v izbrano srednjo šolo legitimna, saj izvira iz njihove velike diferenciranosti, pa tudi iz povsem praktičnih vidikov (npr. bližina doma, prometne povezave).

Konkretno zajema naša kritika sedanjega sistema predvsem tri vidike:

1. Strokovna neustreznost selekcije, ki temelji na enakopravnem seštevanju šolskih ocen obveznih predmetov.

To je problematično, saj vsi predmeti niso enakovredni po zahtevnosti in obsegu učnega načrta, zato se gotovo razlikujejo tudi njihove napovedne vrednosti za uspešnost nadaljnega šolanja. Desetletje in več je veljalo, da pri tem izstopajo trije predmeti, pri katerih se znanje skozi OŠ spiralno nadgrajuje in razvijajo strateške sposobnosti - osnove analitičnega razmišljanja ter zmožnost komuniciranja doma in v tujini. Če bi jim v prihodnje dodali še kak predmet (npr. en naravoslovni in en družboslovni), bi bilo to še ustrezno z vidika usmerjenega motiviranja učencev.

Ob popolni izločitvi zunanjega preverjanja znanja so šolske ocene izgubile sidro, kar v sistem vnaša elemente subjektivnosti in navijaštva, pa tudi pritiske na učitelje in vodstva OŠ.

Znano je, da šolske ocene v obravnavanem starostnem obdobju niso neodvisne od socialnega ozadja in spola, zato tak sistem ne zagotavlja enakih možnosti vsem nadarjenim učencem. Odvzem vsake veljave priznanjem s šolskih tekmovanj v znanju sistematično onemogoča izrazite talente z nagnjenostjo k zgodnji specializaciji. V okviru terciarnega kriterija lahko srednje šole predpisujejo kriterije, ki so bolj kot v izbiro potencialno uspešnejših kandidatov usmerjeni v popolnitev športnih ekip ali pevskih zborov.

2. Neustrezen povratni vpliv na delo in življenje v OŠ.

Po uvedbi novega sistema meril prihaja v zadnjem triletju OŠ do prenosa pozornosti učencev od znanja k doseženim ocenam.

Veljavni sistem je uvedel 3 leta trajajoč "sprejemni izpit", ki poteka ne le pri matematiki, slovenščini in angleščini, ampak pri 11 do 13 predmetih. To ni ustrezno z vidika motiviranja učencev za delo na strateško najpomembnejših področjih in povzroča nepotrebno visok nivo stresa.

Do izrazitega in povsem nepotrebne poslabšanja klime je prišlo pri pouku likovne, glasbene in športne vzgoje. Te so še leta 2005 ocenjevali stopenjsko, sedaj pa njihove ocene enakopravno odločajo o možnostih za nadaljnje šolanje. Posledično se je pozornost učiteljev se je od vzgajanja pozitivnega odnosa do športa, umetnosti in glasbe marsikje usmerila v faktografijo, ki naj omogoči pridobivanje "objektivnih" ocen.

V kompetitivnih okoljih lahko pričakujemo tudi upad zanimanja za tekmovanja v znanju.

3. Merila so mestoma strokovno in pravno nekonsistentna, postopek izbire pa nepregleden in občasno nepravilno.

Kot argument za izključitev rezultatov nacionalnega preizkusa znanja iz primarnega kriterija se je trdilo, da za njihovo uporabo ni ustrezne zakonske podlage, oziroma da ne odražajo doseženega nivoja znanja posameznega učenca. Tedaj je seveda nerazumljivo in nesprejemljivo, da so ti isti rezultati predpisani kot sekundarni kriterij.

Ker se v prvem krogu izbire na vsaki šoli zapolni do 90% razpoložljivih mest, za učence, ki so bili odklonjeni na zahtevnejših šolah, včasih zmanjka prostora tudi na šolah, ki so v prvem krogu sprejele po veljavnih kriterijih manj uspešne kandidate.

V strahu pred tem pojavom, kandidati še pred pridobitvijo ocen prenašajo svoje prijave z ene srednje šole na drugo, kar dela postopek izbire neoptimalen in nepotrebno stresen.

Predstavniki svetov staršev ljubljanskih OŠ smo v razpravah v okviru našega regionalnega aktiva vedno znova prišli do zaključka, da zgoraj orisani sistem prehoda v srednje šole ni ustrezen. Zato Vas pozivamo, da na ministrstvu pričnete s pripravljanjem ustreznih sprememb. Na podlagi preteklih izmenjav mnenj smo prepričani, da bi ob upoštevanju opazanj in razmislekov vseh udeleženi strani (npr. vodstev osnovnih in srednjih šol, stroke ter staršev) lahko še pred koncem šolskega leta prišli do veliko ustrežnejšega modela.

pripravil: dr. Boris Majaron
vodja delovne skupine za "merila"

Petar Petrović
predsednik